

PROIECT DE CĂLĂTORIE VORed | 1911-2014.
Studiu Aplicat asupra Drumului Voyage d'Orient al lui Le Corbusier /
TRAVEL PROJECT VORed | 1911-2014.
Applied Study following Le Corbusier's "Voyage d'Orient"

Ana Maria CRIȘAN

Lect. dr. arh. / Assist. Prof. PhD Arch.

ami.crisan@gmail.com

Rezumat

Cum te formezi ca arhitect în secolul 21?

Într-o perioadă dominată de mass media și aflată sub auspiciile globalizării, vechiul proces al învățării prin observație și asimilare suferă un scurtcircuit, puternic marcat de împrumutul elementelor decontextualizate. În acest context ne reîntoarcem asupra tradiției școlilor europene de arhitectură de secol XIX, asupra fenomenului canonic al formării de-a lungul drumurilor. Educarea prin analiză estetică este deturnată în timp cu 100 de ani, reluând ca aplicație practică drumul lui Le Corbusier prin Italia. Studiul de față implementează observațiile procesului estetic pe marginea caietelor sale de călătorie, reconstruind un traseu similar, destinat practicii în deplasare a studenților arhitecți aflați în anul 1 de studiu.

Metodologia parcurge definirea etapelor procesului estetic, principiile alcătuirii hărților de arhitectură și definește modele, construiește sistemul pe baza căruia se desfășoară procesul educațional. Aria de studiu este limitată asupra Peninsulei Italice, cumulând aceleași obiective remarcate de arhitect și respectiv obiective similare stilistic. Analiza reia etapele procesului estetic descris de Le Corbusier, reconstituie tipologiile distincte ale observatului ca bază a traseului și relaționează pașii distincți ai asimilării categoriilor specifice ale obiectelor observate. Cheia procesului estetic este

Abstract

How do you educate yourself to become an architect in the 21st century?

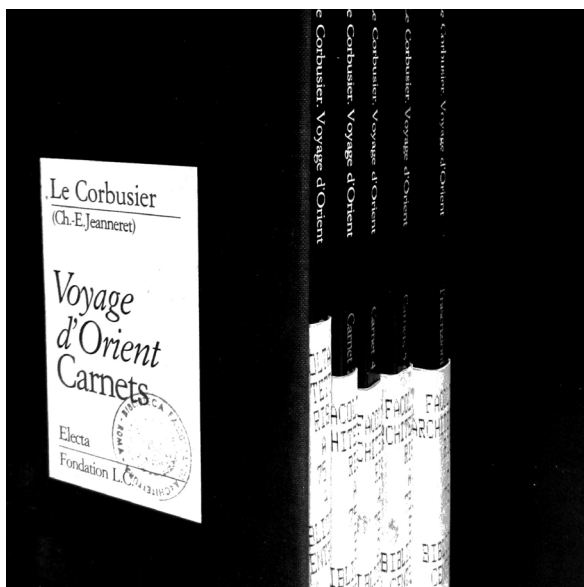
In the contemporary era dominated by mass media and the visual globalization, the old learning process of assimilation and creation suffers a short circuit, being strongly influenced by the loan of the elements taken out of the context. Therefore, we return to the 19th century tradition governing the educational process in the architectural school, to the canonical educational phenomenon discovered alongside the initiation trails. Education through aesthetic analysis is diverted 100 years ago, resuming the practical application of Le Corbusier's journey through Italy. This study implements the observations of the aesthetic process according to his travel notebooks, reconstructing a similar path to be followed by the first grade architecture students during their practice sessions.

The methodology follows the definition of the aesthetic process' steps, the composition principles related to the architectural mappings. It defines the models and builds the system according to which the educational process is implemented. The study area is restricted to the Italic Peninsula, cumulating the same points as noted by the architect along with the similar stylistic objectives. The analysis resumes the aesthetic stages described by Le Corbusier; it reconstructs the different typologies of

conținută în identitatea obiectului văzut ca **observat, privit, asimilat prin împrumut sau memorat, recreat**. Scopul principal este acela al reconstituirii procesului formării ca arhitect, analog celui parcurs de Le Corbusier. Prin orientarea asimilării pe baza procesului de **a vedea, a observa, a imagina**, se dorește orientarea procesului educației către o asimilare activă și o creație viitoare responsabilă.

Studiul aplicat se constituie astfel ca o poveste a celebrului drum, o poveste cu rădăcini în trecut și reflexe în prezent, o poveste a obiectului arhitectural văzut dincolo de apartenența temporală a observatorului. Călătoria în timp este simultan un dialog între arhitectii în devenire și Le Corbusier, și o poveste a adaptării creative și a progresiei imaginației.

Cuvinte cheie: călătorie de arhitectură, hartă arhitecturală, proces estetic, educație vizuală, Le Corbusier.

the observed as a trail's foundation and relates the distinct steps in assimilating the specific categories of the observed objects. The key of the aesthetic process is enclosed in the identity of the architectural object as observed, seen, assimilated through visual loan or memorized, imagined and recreated. The main aim is to reconstruct the formation process of an architect, analogue to Le Corbusier's pathway. By focusing the assimilation on the process of seeing, observing, imagining, we target to orientate the educational process towards an active assimilation and a responsible future creation. Thus, the study builds itself as an active story of the famous journey to the East, a story rooted in the past and with currently reflexes, a story of the architectural objects seen beyond the observer's temporal affiliation. Time travel is simultaneously a dialogue between the becoming architects and Le Corbusier, as well as a story - the story of the creative adaptation and the progressive imagination.

Keywords: architecture, architectural journey, aesthetic process, architectural map, visual education, Le Corbusier

Voyage d'Orient - Journale / Voyage d'Orient - Logs

Introducere

În domeniul artelor vizuale, perioada contemporană se distinge clar ca fiind dominată de globalizare, puternic influențată de împrumut. În acest context, educația arhitecților în devenire stă sub semnul întrebării, contestând metodele clasice de asimilare a informației. Lucrarea de față readuce în prim plan una dintre cele mai vechi metode de asimilare/ educare în domeniul arhitecturii, prin călătoriile dedicate. Marii arhitecți ai timpului nostru, precum Jean Nouvel și Norman Foster, subliniază importanța experimentării spațiilor originale, dar și implicațiile deplasărilor ca formare complementară educației actuale¹.

Deplasările, călătoriile au, de altfel, o lungă tradiție uitată în ultimele decenii, o tradiție specifică secolului XIX în special în școlile de arhitectură europene². Dincolo de simplul canon al educației, călătoriile erau inițierea în domeniul arhitecturii, mergând pe urmele antichității – așa cum obișnuiau școlile europene – cu precădere în Peninsula Italiană. Aceasta inițiere a căpătat o amploare distinctă în momentul formulării celor cinci principii ale arhitecturii moderne de către Le Corbusier, ca urmare a revelației mediteraneene³. A priori enunțării principiilor, arhitectul descoperea în studiul Orientului mai mult decât o diferențiere a stilurilor arhitecturale – își descoperea propriul mod de educare/ formare prin observație. În ansamblu, călătoriile realizate pe tot parcursul vieții exprimă mai mult decât o simplă tradiție, ele sunt un proces complex de educare/formare ca arhitect prin lectură

1 Nouvel Jean, (2005) *Despre UNIQA Praterstrasse Projektterrichtungs GmbH*, Vienna, Austria ARGE bau-control UNIQA, <http://www.architonic.com>; Austria: Viena.

2 Le Jeune, J.-F., & Sabatino, M. (2009). *Modern Architecture and the Mediterranean: Vernacular Dialogues and Contested Identities*. London; New York: Routledge.

3 Alvaro Siza Vieira (2007). *El Croquis*. Spania: El Croquis.

Introduction

In the field of the visual arts, the contemporary period is clearly dominated by globalization, being strongly influenced by the borrowing process. In this context, as the classical methods of the information are contested, the education and training of the soon to be architects is constantly questioned. The present study brings forward one of the oldest methods of assimilation and education used in the architectural field which is represented by the dedicated journeys.

The great architects of the present time, such as Jean Nouvel and Norman Foster, underline the importance of experimenting the original sites, as well as the implications of the educational journeys as a complementary part of the present training process¹.

Journeys and travelling have a long tradition, slightly forgotten during the last decades. It is a particular tradition of the 19th century, especially in the European architectural schools². Beyond the simple canon of education, the journeys – such as they were organized by the European schools – represented the initiation in the field of architecture, following the Antiquity experience, especially on the Italic Peninsula.

This initiation got a distinct amplex when Le Corbusier, further to his Mediterranean revelation, formulated the five principles of the modern architecture³. Before formulating these principles, while studying the Orient, the architect discovered much more than a mere differentiation of the architectural styles – he discovered his own method of professional training through

1 Nouvel Jean, (2005) *Despre UNIQA Praterstrasse Projektterrichtungs GmbH*, Vienna, Austria ARGE bau-control UNIQA, source- <http://www.architonic.com>; Austria: Viena.

2 LeJeune, J.-F., & Sabatino, M. (2009). *Modern Architecture and the Mediterranean: Vernacular Dialogues and Contested Identities*. London; New York: Routledge.

3 Alvaro Siza Vieira (2007). *El Croquis*. Spania: El Croquis.

vechilor arhitecturi și a mediului înconjurător. Sursă constantă a ideilor sale, colecția de *objects trouvés*⁴ atestă plaja largă a inspirației și interpretării alături de călătoriile la care arhitectul face frecvent trimitere. Ambele tipologii de referințe vorbesc despre inspirație și interpretare dincolo de procesul contemporan aplatizat, caracterizat de reproducerea mecanică prin copiere.

Analiza de față centrează ca model în contextul formării ca arhitect experiența prin care a trecut arhitectul revoluționar – un drum descris în jurnalele de călătorie, *Voyage d'Orient*⁵, pe parcursul căruia tânărul de 24 de ani intra în Peninsula Italică drept Charles-Édouard Jeanneret-Gri și ieșea înarmat cu teoriile ce urmau să-l definească drept Le Corbusier⁶.

Studiul își propune o reinterpretare a drumului, a obiectivelor, prin reproducerea în contextul contemporan a etapelor parcurse de arhitect. Ne referim la reluarea parcursului realizat de acesta în 1911, la mai mult de 100 de ani, o reluare care și-a propus să reediteze drumul arhitectului, privit din două perspective diferite. Realcătuirea traseului (analiza) urmărește din perspectiva educațională relevanța drumului ca proces de formare, respectiv etapele distincte. Perspectiva propusă călătorului este aceea a arhitectului în devenire – aflat la început de drum, într-un prim contact cu marile monumente – și reprezintă aplicabilitatea studiului.

4 Le Corbusier (1963). *Carnet T70*. Apud Carlo Palazzolo, C. & Vio. R. (1989). *Sulle tracce di Le Corbusier* (pp.269) Venezia: Ed. Arsenale.

5 Le Corbusier (1966). *Voyage d'Orient*. Paris: Éditions Forces Vives.

6 Crișan, Ana Maria și Prisecaru Delia (2013). "Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier's Journey to the East Trails." *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 00 (2013) 000–000.

observation. Seen in full, the journeys he experienced all his life long, express more than a simple tradition; they represent a complex process of education and formation as an architect by lecturing and observing the old architectures and the environment. The constant source of his ideas, the collection of objects trouvés⁴ alongside with the journeys he frequently refers to, prove the wide range of his inspiration and interpretation sources. Both types of references speak about inspiration and interpretation beyond the flat contemporary process, characterized by the mechanical reproduction through copying.

As a pattern in the formation process of an architect, the present analysis focuses on the experience lived by the revolutionary architect: the journey described in his travelling notes Voyage d'Orient⁵ when the 24 years young Charles-Édouard Jeanneret-Gri entered the Italic Peninsula and left armed with the theories that will define him as Le Corbusier⁶.

The study proposes a re-interpretation of the travelling road, and of the objectives, by reproducing under the present circumstances the stages the architect already crossed. We refer to the itinerary implemented in 1911, more than 100 years ago, a recap intending to reedit the architect's journey observed from two distinct perspectives. By rebuilding such itinerary, the analysis follows from educational perspective the relevance of the journey as a formation process, in its distinct stages. The perspective proposed to the traveler is that of a soon to become professional, of an architect, finding himself in the first stages of formation, at his first contact with great monuments and this is in fact the scope of the study.

4 Le Corbusier (1963). *Carnet T70*. Apud Carlo Palazzolo, C. & Vio. R. (1989). *Sulle tracce di Le Corbusier* (pp.269) Venezia: Ed. Arsenale.

5 Le Corbusier (1966). *Voyage d'Orient*. Paris: Éditions Forces Vives.

6 Crișan, Ana Maria and Prisecaru Delia (2013). "Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier's Journey to the East Trails." *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 00 (2013) 000–000.

Traseu workshop VOR. Relația cu traseul inițial realizat de Le Corbusier în 1911 /
 VOR workshop path. Relationship with the initial route followed by Le Corbusier in 1911

1. Baza de studiu o constituie materialele legate de călătoria Voyage d'Orient. În primul rând au fost analizate materialele editate de autor – Le Corbusier, pregătite în timpul vieții, dar tipărite după moartea acestuia: *Voyages d'Orient. Carnets*⁷ (Corbusier & Gresleri 2002). Cele cinci volume arhivate de autor cumulează note de drum, observații, măsurători, schițe și reflecții, urmărind traseul desfășurat pe parcursul a 7 luni din 1911, când avea vârsta de 24 de ani. De referință pentru procesul estetic ulterior au fost teoriile arhitectului corelate călătoriei și enunțate în *L'Art Decoratif D'aujourd'hui*⁸, *L'Esprit Nouveau* sau *Vers une Architecture*⁹.

Alte surse importante au fost expozițiile tematice organizate cu sau sub egida *Fondation Le Corbusier*, Paris. În cadrul celei de-a XVII-a întâlniri, *Fondation le Corbusier* celebra călătoria în sesiunea *Voyage d'Orient 1911-2011* și segrega seria de sesiuni științifice pe tematice, marcând implicațiile specifice: *The journey's role in the architect's formation process, The eyes which saw... Acropolis, Traversing (à travers) Naples and Italy*. (xxx) Tot din aceeași categorie, recenta expoziție de la Muzeul Maxxi din Roma orienta lectura jurnalelor către „the influence of Italy on the training and the work of the master”. *Le Corbusier's Italy*, organizată la Roma în parteneriat cu *Fondation Le Corbusier Paris*, curator Marida Talamona (18 octombrie 2012 - 17 februarie 2013) a fost cea mai amplă expunere a jurnalelor având ca subiect tematica italiană, cuprinzând 320 de documente originale și 300 de fotografii. Materiale complementare tratează subiectul cu pre-

1. The Study Base of our analysis is represented by the materials linked to *Voyage d'Orient* journey. First of all, we analyzed the materials edited by the author – Le Corbusier –, prepared during his lifetime but published after his death - *Voyages d'Orient. Carnets*⁷ (Corbusier & Gresleri 2002). The five volumes archived by the author cumulate travel notes, remarks, measurements, drawings and afterthoughts, following the 1911 journey which took place for seven months when he was 24 years old. As a reference for the subsequent aesthetic process were the architect's theories correlated to the journey and expressed in *L'art decoratif d'aujourd'hui*⁸, *L'Esprit Nouveau* or *Vers une Architecture*⁹.

Some other important sources were the theme exhibitions organized with, or under the initiative of *Fondation Le Corbusier Paris*. During their 17th meeting, *Fondation le Corbusier* celebrated the journey in the session *Voyage d'Orient 1911-2011* and separated the series of scientific conferences according to various themes, marking specific implications: *The journey's role in the architect's formation process, The eyes who saw... Acropolis, Traversing (à travers) Naples and Italy*. (xxx) From the same category, the recent exhibition at the Maxxi Museum in Rome oriented the lecture of the notebooks towards “the influence of Italy on the training and the work of the master”. *Le Corbusier's Italy*, organized in Rome in partnership with *Fondation Le Corbusier Paris*, curator Marida Talamona (October, 18th 2012 – February 17th, 2013), was the most ample lecture on the travel journals having as subject the Italian theme, enclosing 320 original documents and 300 photos.

7 Le Corbusier & Gresleri, G. (2002). *Voyage D'Orient. Carnets*. English Edition. London; New York: Phaidon Press.

8 Le Corbusier (1925). *Confessions. The Decorative Art of Today* (pp. 206-207). Cambridge: the MIT Press (1987). In French: *L'Art décoratif d'aujourd'hui* (pp. 220-211). Paris: Edition Cres (1925).

9 Le Corbusier, Goodman, J. (tr.) (2007). *Toward an Architecture*. Los Angeles: Getty Research Institute.

7 Le Corbusier & Gresleri, G. (2002). *Voyage D'Orient. Carnets*. English Edition. London; New York: Phaidon Press.

8 Le Corbusier (1925). *Confessions. The Decorative Art of Today* (pp. 206-207). Cambridge: the MIT Press (1987). In French: *L'Art décoratif d'aujourd'hui* (pp. 220-211). Paris: Edition Cres (1925).

9 Le Corbusier, Goodman, J. (tr.) (2007). *Toward an Architecture*. Los Angeles: Getty Research Institute.

cădere în direcția interconexiunilor: Bruno Reichlin (2008). *Le Corbusier. L'Atelier Interieur*¹⁰ și Jean-François Lejeune, Michelangelo Sabatino¹¹ (2009).

Din punct de vedere al metodelor aplicate, analiza se sprijină pe trei cercetări anterioare.

Cea mai recentă se referă la studiul procesului estetic pe baza caietelor de călătorie și detaliază etapele, mecanica procesului de-a lungul călătoriei prin Italia din cadrul Voyage d'Orient - *Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint. Applied study on Le Corbusier's Journey to the East trails*¹². O altă cercetare relevantă prezintă călătoriile de arhitectură prin prisma sistemelor și a hărților specifice – *Architecture Trails in the Context of Visual Culture. Applied Study on Asia Minor and Anatolia Region*¹³. Studiul mai are la bază o a treia analiză practică distinctă, respectiv călătorii de studiu analoge realizate între 2005 și 2013¹⁴. Una din concluziile esențiale ale deplasărilor practice enunțată în articolul menționat sublinia amploarea fenomenului sub aspectul didactic, deplasările fiind reconsiderate ca un act superior vizualizării simpliste a unor obiective turistice sau operației naive de interconectare a punctelor pe o hartă. Pentru primul an

10 Reichlin, B. ed. (2008). *Le Corbusier. L'Atelier Intérieur*. Paris: Editions du Patrimoine.

11 Lejeune, J.-F., & Sabatino, M. (2009). *Modern Architecture and the Mediterranean: Vernacular Dialogues and Contested Identities*. London; New York: Routledge.

12 Crișan, Ana Maria și Prisecaru Delia (2013). "Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier's Journey to the East Trails." *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 00 (2013) 000–000.

13 Crișan, Ana Maria și Crișan Alexandru (2011). *Architecture Trails in the Context of Visual Culture. Applied Study on Asia Minor and Anatolia Region*. Bucuresti: UAUIM ed., electronic version.

14 Conform deplasărilor de studiu coordonator, organizatori traseu Crișan Ana Maria și Crișan Alexandru, denumite generic Călătorii de studiu, Practică an 1, desfășurate în cadrul Departamentului Introducere în Bazele Proiectării, în cadrul Universității de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu", București, între anii 2005-2013.

*Complementary materials follow the subject, especially in the direction of interconnections: Bruno Reichlin (2008). Le Corbusier. L'Atelier Interieur*¹⁰ and Jean-François Lejeune, Michelangelo Sabatino¹¹ (2009).

From the point of view of the applied methods, the analysis relies on three previous researches.

*The most recent refers to the study of the aesthetic process according to his travelling notebooks; it details the stages, the mechanics of the process along his trip in Italy mentioned in Voyage d'Orient - Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint. Applied study on Le Corbusier's Journey to the East trails*¹². Other relevant research presents the architectural study trips in terms of specific systems and map - *Architecture Trails in the Context of Visual Culture. Applied Study on Asia Minor and Anatolia Region*¹³. The study is based on a third distinct practice analysis, i.e. analogue study trips made between 2005 and 2013¹⁴.

One of the essential conclusions of the practical trips set out in article highlight the extent of the phenomenon made under the teaching aspect, the study trips being reconsidered as a superior stage of the mere visual observation of some tourist objectives, or the naive operation of interconnecting some points on a map.

10 Reichlin, B. ed. (2008). *Le Corbusier. L'Atelier Intérieur*. Paris: Editions du Patrimoine.

11 Lejeune, J.-F., & Sabatino, M. (2009). *Modern Architecture and the Mediterranean: Vernacular Dialogues and Contested Identities*. London; New York: Routledge.

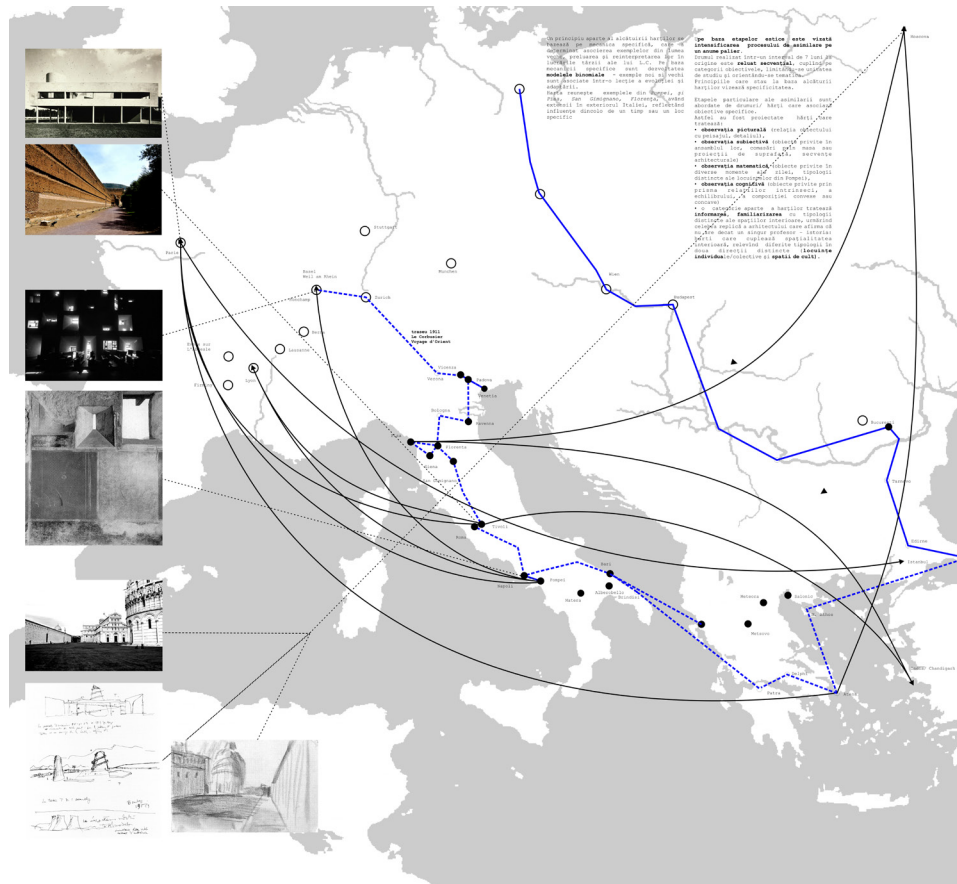
12 Crișan, Ana Maria and Prisecaru Delia (2013). "Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier's Journey to the East Trails." *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 00 (2013) 000–000.

13 Crișan, Ana Maria and Crișan Alexandru (2011). *Architecture Trails in the Context of Visual Culture. Applied Study on Asia Minor and Anatolia Region*. Bucuresti: UAUIM ed., electronic version.

14 As per training journeys, organizers Crișan Ana Maria and Crișan Alexandru, generically called "Study Trips", 1st grade practice, developed within Basics of Architectural Design Department, "Ion Mincu" University of Architecture and Urbanism, Bucharest - Romania, in between 2005-2013.

de studiu nefamiliarizat suficient cu istoria arhitecturii, experimentarea arhitecturii vechi era mai mult o formare practică decât o lecturare pasivă a spațiilor. Drept urmare, după o experiență de 8 ani, practica anului I de studiu în domeniul arhitecturii a fost reorientată după vechiul canon european către studiul antichității și Evului Mediu în Peninsula Italică.

For the first grade students sufficiently unfamiliar with the history of architecture, ancient architectural experimentation was more a practical training than a passive lecturing of the sites. As a result, after an 8 years experience, first grade practice in the field of architecture has been redirected after the old European canon towards the study of antiquity and the middle ages in the Italian Peninsula.

Definirea etapelor procesului estetic, principiile alcătuirii hărților de arhitectură și exemplificarea modelelor / Defining the aesthetic process stages, the composition principles of the architectural maps and the exemplification of models

2. Metodologia parcurge definirea etapelor procesului estetic, principiile alcătuirii hărților de arhitectură și definește modele, construiește sistemul pe baza căruia se desfășoară procesul educațional¹⁵. Aria de studiu este limitată la Peninsula Italică și cumulează aceleași obiective remarcate de arhitect și obiective similare stilistic. După cum afirma arhitectul: „Am început o lungă călătorie care trebuie să fie decisivă, prin satele și orașele țărilor păstrate încă intacte; de la Praga m-am dus în jos pe Dunăre, am văzut Balcanii din Serbia și România, Balcanii Bulgariei, Adrianopol, Marea Marmara, Istanbul (și Bizanțul), Bursa Asiei. Athosul. Grecia. Și apoi sudul Italiei cu Pompeii. Roma. Am văzut marile monumente eterne, glorie a spiritului uman. Am cedat mai ales în fața acestei invincibile atracții mediteraneene. [...] Turcia Adrianopolului, Bizanțul din Sfânta Sophia în Salonic, Persia Bursiei. Parthenon, Pompeii și Colosseum. Arhitectura mi s-a relevat. Arhitectura este jocul magnific al formelor sub lumină. Arhitectura este un sistem coerent al spiritului.”¹⁶ (Le Corbusier, 1925)

Aria de analiză/ zona de studiu a fost determinată prin corelarea observațiilor călătoriei în Italia din 1907 și a celor atestate în *Voyages d'Orient*, izolându-se obiectivele din Napoli, Pompeii, Roma, Tivoli, Siena, Florența, Settetermini a Boscoreale, Veneția. Segregarea a fost motivată pe de o parte de determinarea stilistică a observațiilor, și pe de alta de etapele căutării, a procesului asimilării, așa cum au fost menționate de Le Corbusier.¹⁷

15 Conform concluziilor prezentate în *“Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier’s Journey to the East Trails.”* Crișan, Ana Maria și Prisecaru Delia (2013). *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 00 (2013) 000–000.

16 Le Corbusier (1925), „L’Art décoratif d’aujourd’hui”, Paris, G. Crès, *L’Esprit nouveau*, 1925. Réédition Paris, Flammarion, Champs, 1996.

17 Extras din Crișan, Ana Maria și Prisecaru Delia (2013). *“Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier’s Journey to the East Trails.”* *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 00 (2013) 000–000.

2. The Methodology follows the steps in defining the aesthetic process, the composition principles related to the architectural mappings. It defines the models and builds the system according to which the educational process is implemented¹⁵. The study area is restricted to the Italic Peninsula, cumulating the same points as noted by the architect along with the similar stylistic objectives.

As the architect stated: “I embarked on a great journey, which has to be decisive, through the countryside and cities still considered unspoiled. From Prague I went down the Danube, I saw the Serbian Balkans, then Romania, then the Bulgarian Balkans, Adrianople, The Sea of Marmara, Istanbul, (and Byzantium), Bursa in Asia. Then Athos. Then Greece. Then the south of Italy and Pompeii. Rome.

I saw the grand and eternal monuments, the glories of the human spirit. I surrendered, especially in front of this invincible Mediterranean attraction Turkey and Adrianople, Byzantium in Saint Sophia in Salonic, Persian Bursa. Parthenon, Pompeii and Colosseum. Architecture revealed to me. Architecture is the sublime game, of forms under light. Architecture is a coherent system of the spirit.”¹⁶ (Le Corbusier, 1925)

The analysis area / the study area was established by correlating the architect’s afterthoughts during his voyage in Italy in 1907 and those stated in *Voyages d'Orient*, while the objectives in Napoli, Pompeii, Rome, Tivoli, Siena, Florence, Settetermini a Boscoreale, Venice are isolated. The segregation was motivated on one side by the stylistic determination of the afterthoughts and, on the other side by the stages of the search, by the stages of the assimilation process as mentioned Le Corbusier.¹⁷

15 As per the conclusions issued in *“Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier’s Journey to the East Trails.”* Crișan, Ana Maria and Prisecaru Delia (2013). *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 00 (2013) 000–000.

16 Le Corbusier (1925) *L’Art décoratif d’aujourd’hui*, Paris, G. Crès, « L’Esprit nouveau », 1925. Réédition Paris, Flammarion, « Champs », 1996.

17 Extras din Crișan, Ana Maria și Prisecaru Delia (2013). *“Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier’s Journey to the East Trails.”* *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 00 (2013) 000–000.

Studiul preia etapele procesului estetic descris de Le Corbusier, reconstituie tipologiile distincte ale observatului ca bază a traseului și relaționează pașii distincți ai asimilării categoriilor specifice ale obiectelor observate.

3. Definirea etapelor procesului estetic

Analiza reia concluziile unui studiu menționat anterior, considerându-l intriga demersului – *Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint. Applied Study on Le Corbusier's Journey to the East Trails*.

Parcurgând caietele, distingem scări diferite ale observatului: detalii, obiecte în ansamblu, obiecte în context, obiecte integrate în peisaj (siluete), planimetrii, compoziții, redactate prin tehnici de desen distincte: desen de linie, crochiuri, acuarele, scheme geometrice. Remarcăm metodele diverse de reprezentare/ilustrare corelate interpretărilor, lecturii orientate a obiectelor. Definirea etapelor procesului se regăsește în această distincție și evoluție a traducerii vizuale. Dacă în primele caiete metoda de analiză se baza pe o observație atentă a siturilor și o redactare fidelă a detaliilor – o observație picturală, 1911 aduce un salt perspectiv al obiectelor privite în ansamblu, a relaționării lor cu situl, a relaționării elementelor prin prisma procesului conștient – *conscience view process* (xxx). Așa cum afirma Le Corbusier, lectura spațiilor este un proces activ. Cheia procesului estetic era conținută în identitatea obiectului văzut ca **observat, privit, asimilat prin împrumut sau memorat, recreat pe baza procesului „observer, voir, imaginer, inventer, créer”** (Le Corbusier, 1963). Definirea etapelor procesului asimilării estetice concretizează pașii a priori unei creații conștiente. Așa cum se conturează din jurnale, asimilarea față în față cu obiectul în Istanbul, Atena, Pisa, este începutul unui proces cognitiv amplu. Ulterior, arhitectul reconstituie observațiile în *Vers une architecture*, urmărind masa, suprafața, planul, liniile ordonatoare, discutând adiacent lecția Romei și iluzia planului.

La începutul drumului se remarcă incertitudinea reprezentării, arhitectul migrând frecvent între o reprezen-

The study retrieves the stages of the aesthetic process described by Le Corbusier; it reconstructs the specific typologies of the observed and relates the distinct steps while assimilating the specific categories of the observed objects.

3. The definition of the aesthetic process stages

The analysis resumes the conclusions of a previously mentioned study, by considering it the plot of our attempt - Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint. Applied Study on Le Corbusier's Journey to the East Trails.

As we lecture the architect's notebooks, we distinguish various scales of the observed: details, objects as a whole, objects in context, objects embedded in the landscape (silhouettes), planimetry, compositions, drawn up in different drawing techniques: line drawing, drawings, water-colors, geometric schemes.

We remark the various methods of representation / illustration correlated to the way the objects are interpreted, to the assigned lecture of the objectives. This distinction and evolution of the visual translation define the stages of the process.

If in the first notebooks the analytical method was based on a careful observation of sites and a fair wording of details – a pictorial survey – 1911 bring a jump perspective of objects viewed as a whole, to their developing relationships with the site, interconnecting of the elements through the conscious process – conscience view process (xxx). As Le Corbusier stated, the lecture of the sites is an active process. The key of the aesthetic process is enclosed in the identity of the architectural object as observed, seen, assimilated through visual loan or memorized, imagined and recreated, according to the process “observer, voir, imaginer, inventer, créer” (Le Corbusier, 1963).

The definition of the aesthetic assimilation process specifies the a priori steps of a conscious creation.

As is also apparent in his journals, the assimilation face to face with the object in Istanbul, Athens, Pisa, is the beginning of a comprehensive cognitive process. Later, the architect recon-

tare strict figurală și una subiectivă, respectiv ulterior orientată către o lectură a relațiilor interioare și către o traducere a relațiilor sculpturale. La capitolul lecturii interioare, lecția Romei (mai precis Tivoli, vila Adriana) și în special Pompeii va fi fundamentul celor cinci principii ale unei arhitecturi moderne (piloți, acoperișul grădini, planul liber, fereastra bandou/fereastra către peisaj, planul liber). Vila Savoye concretizează o reinterpretare sensibilă a locuințelor Pompeiense, aplicând articularea cu solul, fereastra către peisaj, introvertirea funcțiilor și deschiderea către un atrium (o inimă a casei) reinterpretată, fațada panou, promenada arhitecturală. Observarea obiectivă rămâne o constantă particulară pe tot parcursul jurnalelor, mai mult o traducere în desene și măsuri a obiectelor, o lectură tehnică ajutată intenționat de autor prin lecturarea spațiilor în diferite momente ale zilei (exemplul Acropolei). Ulterior, între a observa și a vedea intervine experimentarea spațiului – Le Corbusier desenează ceea ce își impune să vadă, esența estetică – „*c`est pour pouvoir bien les determiner.*” (Le Corbusier, 1960).

Pornind de la etapele menționate de arhitect în Caietul T70 – „*observer, voir, imaginer, inventer, créer*” – obiectul studiat devine un obiect privit, observat, imaginat, produs prin reinventare sau recreat în parte. Această succesiune reprezintă esența procesului estetic care amplifică frecvent, în mod conștient, etapele a priori¹⁸.

structs his remarks in Vers une architecture, focusing on the size, the surface, the architectural plan, the guiding lines, co-extensive discussing to the lesson of Rome and the illusion of the plan.

*At the beginning of the road, the representation is uncertain as the architect frequently migrates in between a strict representation of the shape and a subjective one; further on orientated to the lecture of the inner existing relations and to a translation of the sculptural relationships. When it comes to the inside reading, and the lesson of Rome (specifically Tivoli, Villa Adriana) and especially Pompeii will be the foundation of the five principles of a modern architecture (supports, roof gardens, free design of the ground plan; horizontal windows; the free design of the façade). The Savoye Villa embodies a sensitive reinterpretation of Pompeii lodgings, applying the articulation with the soil, the landscape window, the introverted functions and the opening to an atrium (the heart of the house) reinterpreted, the façade panel, the architectural promenade. The objective observing remains a constant throughout the travelling journals; it is in fact a translation in drawings and size of the objects, a technical lecture intentionally aided by the author by lecturing the premises at different times of the day (i.e. Acropolis). Subsequently, between notice and see there is the experimentation of the space - Le Corbusier draws what he should see, the essence of aesthetics -“*c`est pour pouvoir bien les determiner.*” (Le Corbusier, 1960).*

Starting from the architect's mentioned stages in Carnet T70 - “observer, voir, imaginer, inventer, créer” – the studied object becomes a seen, observed, imagined object, reproduced by reinvention or partly recreated. Such succession represents the essence of the aesthetic process that frequently and consciously amplifies a priori stages¹⁸.

18 Extras din Crișan, Ana Maria și Prisecaru Delia (2013). *“Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier’s Journey to the East Trails.”* Procedia - Social and Behavioral Sciences 00 (2013) 000–000.

18 Excerpt from Crișan, Ana Maria and Prisecaru Delia (2013). *“Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier’s Journey to the East Trails.”* Procedia - Social and Behavioral Sciences 00 (2013) 000–000.

Principiile alcătuirii hărților specifice și construcția modelului /
 Composition principles of the specific maps and the model construction.

4. Principiile alcătuirii hărților specifice și construcția modelului

Drumul lui Le Corbusier s-a concretizat astfel ca un parcurs cognitiv, un salt evolutiv și în același timp o bibliotecă de informații vizuale, matematice. Reluarea parcursului din 1911 vizează nu doar o revedere prin prisma acestuia a vestigiilor istorice. Potențialul traseului, așa cum se distinge în urma analizei, constă în încărcătura semnificațiilor, a analogiilor.

Studiul complementar al alcătuirii hărților de arhitectură afirmă traseele ca bază practică a aplicațiilor. Re-aplicând observațiile studiului, vechiul traseu realizat de Le Corbusier este descompus în puncte și linkuri și recompus pe baza categoriilor tipologice ale obiectelor observate. Pe baza etapelor procesului de asimilare este vizată intensificarea procesului pe un anume palier. Astfel, drumul realizat într-un interval de 7 luni la origine este reluat secvențial, cuplând pe categorii obiective, limitându-se unitatea de studiu și orientându-se tematica.

Principiile care stau la baza alcătuirii hărților vizează specificitatea. Etapele particulare ale asimilării sunt abordate de hărți care asociază obiective corespunzând: observației picturale (relația obiectului cu peisajul, detaliul), observației subiective (obiecte privite în ansamblul lor, comasări prin masă sau proiecții de suprafață, secvențe arhitecturale), observației matematice (obiecte privite în diverse momente ale zilei, tipologii distincte al locuințelor la Pompeii), observației cognitive (obiecte privite prin prisma relațiilor intrinseci, a echilibrului, a compoziției convexe sau concave).

O categorie aparte a hărților tratează informarea, familiarizarea cu tipologiile distincte ale spațiilor interioare, urmărind celebra replică a arhitectului care afirmă că nu are decât un singur profesor – istoria: hărți care cuplează spațialitatea interioară urmărind

4. Principles of composition to the specific maps and the construction of the model

Le Corbusier's journey was thus established as a cognitive trip, an evolutionary jump, and at the same time a mathematical and visual information database. The resumption of the 1911 travel course aims not just a review of the historical vestiges seen through the architect's eyes. The potential of this route, as distinguished from the review, consists in the complete load of its meanings, of its analogies.

The complementary study of the composition of architectural maps attests the travelling routes as a practical ABC for the applications. By re-applying the observations of the study, the old route covered by Le Corbusier is broken down into points and links and recomposed based on different typologies of the observed objects. Based on the stages of the process of assimilation, the stress is laid on certain points and particular sites. Thus, the route originally covered in seven months is restarted sequentially, joining the objectives according to their category, limiting the unit of the study and focusing on the theme.

The principles in composing architectural maps aim specificity. Staring from the particular stages of assimilation, the maps associate different objectives according to: pictorial observation (relationship with the landscape, the detail), subjective observation (objects viewed in their whole, through amalgamations or surface projections, architectural sequences), mathematical observation (objects seen in various times of day, different types of housing at Pompeii), cognitive observation (objects viewed through the prism of intrinsic relationships, their balance, the convex or concave composition). A special category of maps treats information, one getting acquainted with different typologies of internal spaces, watching the famous replica of the architect who asserts that there is only one teacher-history:

diferite tipologii în două direcții distincte, corelând funcțional diverse locuințe individuale și colective și spații de cult.

Unul dintre principiile alcătuirii hărților se bazează pe mecanica specifică, care a determinat asocierea exemplelor din lumea veche, preluarea și reinterpretarea lor în lucrările târzii ale lui Le Corbusier. Pe baza mecanicii specifice sunt dezvoltate modelele binomiale: exemple noi și vechi sunt asociate într-o lecție a evoluției și adaptării. Harta reunește exemplele din Pompeii și Pisa, San Gimignano, Florența, având extensii în exteriorul Italiei, reflectând influențele dincolo de un timp sau un loc specific.

Ca o concluzie a gradului de aplicabilitate și generalitate, ultima hartă vorbește despre originea principiilor *Vers une architecture*, conectând exemplele care au determinat teoriile de la baza arhitecturii moderne – cele cinci principii esențiale.

Ca atare, principiile alcătuirii hărților sunt în esență fațete ale personalității care începe să se contureze de-a lungul drumului și care îl definesc pentru prima dată pe Le Corbusier ca arhitect revoluționar modern, fațete ce fac distincția dintre un om care doar vede și cel care percepe, asimilează, reinventează și creează ca un arhitect. Toate principiile, teoriile, hărțile se constituie astfel ca părți ale unor sisteme simple sau complexe, orientate către asimilarea obiectului de arhitectură, către formarea cognitivă a receptorului ca arhitect. Întreaga metodologie se compune ca un sistem al observării procesului estetic, al traducerii călătoriei ca asimilare conștientă, construcția sistemelor urmărind etapele estetice pe care le asociază hărților. Sisteme active de învățare, modelele propuse cupleză etapele distincte ale procesului, observațiile lui Le Corbusier, hărți tematice, ilustrând demersul activ, teoretic, de la o simplă observare către o creație inovativă în arhitectura. Modelele de bază centrează cele cinci principii ale arhitecturii moderne, le redescoperă

maps which pair inner spaciousness with different patterns in two distinct directions, functionally correlating different individual and collective housing and worship spaces.

One of the principles in composing the maps is based on the specific mechanics, which led to the association of the ancient world examples, retrieving and reinterpreting them in the late works of Le Corbusier. On the basis of the specific mechanics, the binomial models are developed: new and old examples are associated, hence a lesson of evolution and adaptation. The map brings together examples in Pompeii and Pisa, San Gimignano, Florence, with extensions outside of Italy, reflecting influences beyond a time or a specific place.

*As a conclusion regarding the degree of applicability and generality, the last map talks about the origin of principles *Vers une architecture*, connecting the examples which have led to the theories of modern architecture - the five essential principles.*

As such, the principles governing the composition of the maps are essentially the facets of the personality that is beginning to take shape along the way and that define for the first time Le Corbusier as a revolutionary modern architect, the facets that make the distinction between a man who only sees and the one who perceives, assimilates, reinvents and creates as an architect. All of the principles, theories and maps become part of some simple or complex systems, geared towards the assimilation of the architectural object, the cognitive development of the receiver as an architect. The whole methodology is composed as an aesthetic process observation system, translating the travelling into a conscious assimilation. The construction systems follow the aesthetic stages associated with the maps.

Active learning systems, the proposed models couple the distinct stages of the process, Le Corbusier's observations, thematic maps, illustrating the active approach, in theory, from a simple observation to an innovative

rădăcinile. Sistemele se constituie ca exerciții practice dedicate descoperirii lucrărilor lui Le Corbusier, fiind totodată orientate către percepția particulară a arhitecturii vechi.

5. Concluzii. Aplicabilitate

În urma descompunerii procesului estetic prezentat anterior, traseul arhitectural este perceput ca un cadru/sistem complex, un expozant al arhitecturii pe diverse paliere ca **arta de a fi**. Aplicabilitatea constă în reluarea acestor palierele de analiză, concretizarea acestora în experiențe practice tip workshop-uri, având ca finalitate dezvoltarea simțului artistic, cultivarea observației, înțelegerea istoriei prin prisma elementelor invariabile dincolo de o linie cronologică. Creația lui Le Corbusier vorbește în acest sens despre calitățile invariabile ale arhitecturii, despre calitatea intrinsecă a artei de a fi o creație unică și universală în același timp.

Domeniul de aplicabilitate al studiului este educația alternativă, studiul practic al arhitecturii. Plecând de la premiza călătoriilor ca etapă în formarea profesională, studiul de față analizează și implementează călătoriile de studiu ale lui Le Corbusier, atât ca bază de studiu cât și ca model aplicat în educația universitară de arhitectură.

Eșantionul destinat aplicației practice este reprezentat de studenții aflați în anul 1 de studiu din cadrul Universității de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu" București – Facultatea de Arhitectură. Cazul aplicat este cel al proiectului **VO-R: Studiu & workshop [19112014]: Voyage d'Orient re-interprété**¹⁹. Implementat în aprilie 2014 ca WORKSHOP în deplasare, studiul a reluat călătoria din 1911 și a recompus-o pe baza obiectivelor reinventariate. Astfel, călătoria s-a concretizat ca un proces complex de educare vizuală, urmărind formarea profesională prin lectura arhitecturilor universale.

19 Proiect de drum VOR – Voyage d'Orient Resumee - nominalizat la secțiunea Studii și Proiecte în cadrul Anulei de Arhitectură, ediția a 12-a, București, 21 iunie 2014.

architectural creation. Basic models focus the five principles of modern architecture, rediscovering their roots. The systems are established as practical exercises dedicated to the discovery of Le Corbusier's work, but are also geared towards the particular perception of the ancient architecture.

5. Conclusions. Applicability

Following the dissolution of the aesthetic process presented above, the architectural route is seen as a complex framework / system, an exhibitor on various levels of the architecture as the art of being. Applicability lies in resuming such analysis levels, turning them into practical experiences such as workshops, involving the development of the artistic sense, the cultivation of observation, understanding history through the prism of invariable elements beyond a chronological line. The creation of Le Corbusier speaks in this connection about the invariable qualities of architecture, about the intrinsic quality of the art of being a unique and universal creation at the same time.

The scope of the study is the alternative education, the practical study of architecture. Starting from the premise that traveling represents a training stage, the present research considers and implements Le Corbusier's study journeys both as a basis and a model applied in the university education of architecture.

The sample of the practical application is represented by first grade students from the University of Architecture and Urbanism "Ion Mincu" Bucharest - Faculty of Architecture. The applied case is that of the project VO-R: Study & Workshop [19112014]: Voyage d'Orient re- interprété¹⁹. Implemented in April 2014 as WORKSHOP on the go, the study resumed the 1911 trip and re-composed it on the basis of the revised objectives. Thus, the journey has been materialized as a complex process of visual education, pursuing professional training through lecturing universal architectures.

19 Study trip project VOR – Voyage d'Orient Resumee - nominated for the section "Studies and Projects" - Bucharest Architecture Biennale, 12th Edition, Bucharest, 21 June 2014.

Bibliografie/Bibliography

- BROOKS, H. Allen (1999), *Le Corbusier's Formative Years: Charles-Edouard Jeanneret at La Chaux-de-Fonds*, Paperback Edition, University of Chicago Press.
- LE CORBUSIER (1925), „L'Art décoratif d'aujourd'hui”, Paris, G. Crès, în *L'Esprit nouveau*, 1925. Réédition Paris, Flammarion, Champs, 1996.
- LE CORBUSIER (1963), *Carnet T70*. Apud Carlo Palazzolo, C. & Vio. R. (1989). *Sulle tracce di Le Corbusier* (pp.269) Venezia: Ed. Arsenale.
- LE CORBUSIER (1966), *Voyage d'Orient*, Paris, Éditions Forces Vives.
- LE CORBUSIER (1925), *Confessions. The Decorative Art of Today* (pp. 206-207). Cambridge: the MIT Press (1987).
- LE CORBUSIER (1923), *Vers une architecture*, chapitre „Architecture, pure création de l'esprit”, Paris.
- LE CORBUSIER, GOODMAN, J. (tr.) (2007), *Toward an Architecture*, Los Angeles, Getty Research Institute.
- LE CORBUSIER (1960), *My Work*, London, The Architectural Press.
- LE CORBUSIER (1929), „Introduction à la première édition”, în Stonorov, O. & Boesiger, W. (1929), *Le Corbusier et Pierre Jeanneret: Oeuvre Complete*. Zurich: Girsberger (pp.8).
- LE CORBUSIER (1930), *Précisions sur un état présent de l'architecture et de l'urbanisme* (pp.34), Paris, Cres.
- LE CORBUSIER & GRESLERI, G. (2002). *Voyage D'Orient. Carnets*. English Edition. London; New York: Phaidon Press.
- LE JEUNE, J.-F., & SABATINO, M. (2009), *Modern Architecture and the Mediterranean: Vernacular Dialogues and Contested Identities*, London; New York, Routledge.
- GRAVAGNUOLO, Benedetto (1997), *Le Corbusier e l' Antico - Viaggi nel Mediterraneo*. Napoli, Electa Napoli
- DE LA FUENTE Guillermo Jullian, EARDLEY, Anthony (1978), *35 rue de Sèvres: disegni inediti di Le Corbusier*. Milano, Magma
- GUILLEMETTE Morel Journal, „Le Corbusier, un retour aux sources”, în *Métropolitiques*, 18 mai 2012. URL : <http://www.metropolitiques.eu/Le-Corbusier-un-retour-aux-sources.html>
- LUCAN, Jacques (dir.) (1987), *Le Corbusier, une encyclopédie*, Paris, Éditions du Centre Georges-Pompidou.
- WOGENSCKY, André (1997), *Le Corbusier: viaggio attraverso il pensiero*, Roma, Commissione cultura
- WOGENSCKY, André (2004), *Le mani di Le Corbusier*, Roma, Mancosu
- SIZA VIEIRA, Alvaro (2007), *El Croquis*, Spania, El Croquis.
- REICHLIN, B. ed. (2008), *Le Corbusier. L'Atelier Intérieur*, Paris, Editions du Patrimoine.

Studii care fundamentează analiza:

- CRIȘAN, Ana Maria, *Povestea formării ca arhitect – Studiu aplicat asupra drumului Voyage d'Orient a lui Le Corbusier. Sesiune de comunicări: Cercetarea prin proiect*. UAUIM, București, 15 - 16 mai 2014.
- CRIȘAN, Ana Maria. *A vedea, a observa, a imagina...* – Conference on Architecture and Education Hermannstadt, 2013.
- CRIȘAN, Ana Maria, PRISECARU, Delia, „Architecture Aesthetics in between Borrow and Memory Imprint - Applied Study on Le Corbusier's Journey to the East Trails.” *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 00 (2013) 000–000 (2013).
- CRIȘAN, Ana Maria, CRIȘAN, Alexandru, *Architecture Trails in the Context of Visual Culture. Applied Study on Asia Minor and Anatolia Region.* - *Social and Behavioral Sciences* 00 (2013) 000–000 (2013).
- Crișan, Ana Maria; Crișan Alexandru. “ARCA - Traveling Architectures Nomad Turkey: Building Heritage Maps on Influences and Connexions”, ICAR, UAUIM, 2012.